

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

VŨ ANH DŨNG

**NGHIÊN CỨU MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM SINH
HỌC CỦA LOÀI THÔNG TRE LÁ NGẮN
(*PODOCARPUS PILGERI* FOXWORTHY)
LÀM CƠ SỞ ĐỀ XUẤT CÁC BIỆN PHÁP BẢO
TỒN, PHÁT TRIỂN LOÀI TẠI KHU BẢO TỒN
THIÊN NHIÊN PHIA OẮC - PHIA ĐÉN,
HUYỆN NGUYÊN BÌNH, TỈNH CAO BẰNG**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC LÂM NGHIỆP

Thái Nguyên - 2014

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

VŨ ANH DŨNG

**NGHIÊN CỨU MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM SINH
HỌC CỦA LOÀI THÔNG TRE LÁ NGẮN
(*PODOCARPUS PILGERI* FOXWORTHY)
LÀM CƠ SỞ ĐỀ XUẤT CÁC BIỆN PHÁP BẢO
TỒN, PHÁT TRIỂN LOÀI TẠI KHU BẢO TỒN
THIÊN NHIÊN PHIA OẮC - PHIA ĐÉN,
HUYỆN NGUYÊN BÌNH, TỈNH CAO BẰNG**

Chuyên ngành : Lâm học

Mã số: 60620201

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC LÂM NGHIỆP

Giảng viên hướng dẫn khoa học:

GS.TS. ĐẶNG KIM VUI

Thái Nguyên - 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi, các số liệu và kết quả nghiên cứu nêu trong luận văn là trung thực. Chưa từng được công bố trong bất kỳ công trình nghiên cứu nào khác.

Tác giả

Vũ Anh Dũng

LỜI CẢM ƠN

Luận văn này được hoàn thành tại Trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên theo chương trình đào tạo cao học, chuyên ngành Lâm học, khóa 20 (2012-2014).

Trong quá trình học tập cũng như hoàn thành luận văn, tác giả đã nhận được sự quan tâm giúp đỡ của Ban giám hiệu, Khoa sau đại học và các thầy, cô giáo trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên. Ban giám đốc, cán bộ Kiểm lâm KBTTN Phia Oắc - Phia Đén. Nhân dịp này tác giả xin cảm ơn về sự giúp đỡ quý báu đó.

Trước tiên, tác giả xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến thầy giáo GS.TS Đặng Kim Vui- người hướng dẫn khoa học, đã tận tình giúp đỡ, hướng dẫn tác giả trong suốt quá trình thực hiện luận văn này.

Tác giả xin cảm ơn Th.S La Quang Độ đã quan tâm giúp đỡ, động viên và dành những tình cảm tốt đẹp cho tác giả trong suốt thời gian theo học cũng như thực hiện luận văn.

Tác giả cũng xin cảm ơn thầy giáo, cô giáo trong khoa Lâm Nghiệp, khoa Sau đại học, Ban quản lý KBTTN Phia Oắc - Phia Đén đã tạo điều kiện giúp đỡ cho tác giả theo học tập, nghiên cứu để hoàn thành luận văn này.

Cuối cùng tác giả xin chân thành cảm ơn các bạn bè và người thân trong gia đình đã giúp đỡ, động viên tác giả trong suốt quá trình học tập và hoàn thành luận văn

Do thời gian và kinh nghiệm còn hạn chế, bản luận văn của tác giả còn những thiếu sót. Tác giả mong nhận được những ý kiến đóng góp quý báu của các thầy giáo, cô giáo, các nhà khoa học cùng bạn bè để luận văn này được hoàn thiện hơn.

Xin chân thành cảm ơn!

Tác giả

Vũ Anh Dũng

MỤC LỤC

	<i>Trang</i>
LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT	v
DANH MỤC CÁC BẢNG	vi
DANH MỤC CÁC HÌNH ẢNH	vii
MỞ ĐẦU	1
1. Đặt vấn đề	1
2. Mục đích	2
3. Mục tiêu	3
4. Đối tượng nghiên cứu và phạm vi nghiên cứu	3
5. Địa điểm và thời gian tiến hành.....	3
6. Ý nghĩa của đề tài.....	3
Chương 1: TỔNG QUAN TÀI LIỆU	4
1.1. Cơ sở khoa học của nghiên cứu	4
1.2. Tổng quan vấn đề nghiên cứu.....	6
1.2.1. Trên thế giới	6
1.2.2. Ở Việt Nam	13
1.3. Điều kiện tự nhiên - Kinh tế - Xã hội khu vực nghiên cứu.....	19
1.3.1. Điều kiện tự nhiên	19
1.3.2. Điều kiện dân sinh kinh tế - xã hội.....	21
Chương 2: NỘI DUNG PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	23
2.1. Nội dung nghiên cứu	23
2.2. Phương pháp nghiên cứu	23
2.2.1. Phương pháp điều tra thu thập số liệu	23
2.2.2. Phương pháp nội nghiệp	32

Chương 3: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ PHÂN TÍCH KẾT QUẢ.....	36
3.1. Đặc điểm sử dụng và sự hiểu biết của người dân về loài cây Thông tre lá ngắn (<i>Podocarpus pilgeri</i> Foxworthy).....	36
3.1.1. Sự hiểu biết của người dân.....	36
3.1.2. Đặc điểm sử dụng.....	37
3.2. Đặc điểm hình thái của loài	38
3.2.1. Đặc điểm về phân loại của loài trong hệ thống.....	38
3.2.2. Đặc điểm hình thái thân cây.....	38
3.2.3. Đặc điểm cấu tạo hình thái lá.....	39
3.2.4. Đặc điểm cấu tạo hoa, quả.....	40
3.2.5. Đặc điểm hình thái rễ cây	41
3.3. Một số đặc điểm sinh thái của loài.....	41
3.3.1. Đặc điểm độ tàn che nơi phân bố của loài Thông Tre lá ngắn.....	41
3.3.2. Tổ thành tầng cây gỗ	42
3.3.3. Đặc điểm về tái sinh của loài	44
3.3.4. Đặc điểm cây bụi, dây leo, thảm tươi nơi có loài phân bố	48
3.3.5. Đặc điểm đất nơi loài cây nghiên cứu phân bố.....	49
3.3.6. Đặc điểm phân bố của loài.....	52
3.3.7. Sự tác động của con người và động vật đến khu vực nghiên cứu	53
3.4. Đề xuất một số giải pháp bảo tồn và phát triển loài	56
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	59
1. Kết luận.....	59
2. Kiến nghị.....	60

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

VQG	Vườn quốc gia
ĐDSH	Đa dạng sinh học
KBT	Khu bảo tồn
KBTTN	Khu bảo tồn thiên nhiên
OTC	Ô tiêu chuẩn
ODB	Ô dạng bản
LSNG	Lâm sản ngoài gỗ
UNESCO	<i>United Nations Educational Scientific and Cultural Organization</i> Tổ chức giáo dục, khoa học và văn hóa của liên hợp quốc
CIFOR	Center for International Forestry Research Trung tâm nghiên cứu lâm nghiệp quốc tế
TFAP	Tropical Forestry Action Plan Chương trình hành động lâm nghiệp nhiệt đới
ITTA	International Tropical Timber Agreement Hiệp hội gỗ nhiệt đới quốc tế
IUCN	International Union for Conservation of Nature Hiệp hội thế giới về bảo tồn thiên nhiên
WWF	World Wide Fund For Nature Quỹ bảo vệ động vật hoang dã

DANH MỤC CÁC BẢNG

	<i>Trang</i>
Bảng 3.1. Thống kê sự hiểu biết của người dân về loài cây Thông Tre lá ngắn.....	36
Bảng 3.2. Đặc điểm sử dụng loài Thông Tre lá ngắn.....	37
Bảng 3.3. Kích thước thân loài cây Thông Tre lá ngắn tại <i>KBTTN Phía Oắc - Phía Đén</i>	38
Bảng 3.4. Kích thước lá loài Thông Tre lá ngắn	40
Bảng 3.5. Đặc điểm độ tàn che nơi có loài cây Thông Tre lá ngắn	42
Bảng 3.6. Hình thức tái sinh của loài Thông tre lá ngắn	45
Bảng 3.7. Mật độ tái sinh của loài Thông Tre tại khu vực điều tra Bảng.....	46
Bảng 3.8. Bảng tổng hợp độ che phủ nơi có cây Thông Tre lá ngắn phân bố	49
Bảng 3.9. Kết quả điều tra đất	50
Bảng 3.10. Một số chỉ tiêu hàm lượng dinh dưỡng trong đất tại khu vực nghiên cứu.....	51
Bảng 3.11. Trạng thái rừng nơi có loài Thông Tre lá ngắn phân bố	52
Bảng 3.12. Đặc điểm phân bố theo độ cao.....	53
Bảng 3.13. Bảng điều tra sự tác động của con người và động vật đến hệ thực vật rừng trong <i>KBTTN Phía Oắc - Phía Đén</i>	54

DANH MỤC CÁC HÌNH

	Trang
Hình 3.1. Thân cây Thông Tre lá ngắn tại <i>KBTTN Phia Oắc - Phia Đén</i>	39
Hình 3.2. Đặc điểm lá cây Thông Tre lá ngắn	40
Hình 3.3. Quả non cây Thông Tre lá ngắn.....	41
Hình 3.4. Đào cây Thông Tre lá ngắn để bán.....	55

MỞ ĐẦU

1. Đặt vấn đề

Trên trái đất, các quần xã sinh vật trải qua hàng triệu năm phát triển đang bị đe dọa bởi các hoạt động của con người. Sự tuyệt chủng hàng loạt ngày nay có thể so sánh với sự tuyệt chủng của các thời kỳ địa chất trong quá khứ, trong đó hàng chục ngàn, thậm chí hàng triệu loài bị tiêu diệt do các thảm họa tự nhiên, có thể là sự va chạm của các thiên thạch, động đất, hỏa hoạn... nhiều loài đang bị suy giảm một cách nhanh chóng, thậm chí một số loài đang ở ngưỡng cửa của tuyệt chủng mà nguyên nhân chủ yếu là do săn bắn quá mức, do sinh cảnh bị phá hủy và do sự xâm nhập của các loài ngoại lai. Nguy cơ đối với đa dạng sinh học ngày càng tăng do áp lực dân số tăng lên một cách nhanh chóng cũng như các tiến bộ về khoa học kỹ thuật. Tình trạng này lại càng trở nên trầm trọng hơn do việc phân phối của cải trên thế giới không đồng đều, về sự phân hóa giàu nghèo giữa các nước phát triển và kém phát triển, đặc biệt đối với các nước nhiệt đới, nơi vốn rất phong phú về loài. Hơn thế nữa, sự đe dọa đối với đa dạng sinh học do các yếu tố đơn độc chẳng hạn như mưa axit, khai thác gỗ, săn bắn quá mức... cùng kết hợp với nhau làm cho tình trạng ngày càng tồi tệ.

Nằm ở khu vực Đông Nam châu Á với tổng diện tích tự nhiên khoảng 330.541 km² Việt Nam là một trong 16 nước có tính đa dạng sinh học cao trên thế giới, với vị trí địa lý và đặc điểm khí hậu nhiệt đới gió mùa của Bắc bán cầu, đã góp phần tạo nên sự đa dạng về hệ sinh thái và các loài sinh vật. Về mặt địa lý, Việt Nam là nơi giao thoa của hệ động thực vật vùng Ấn Độ- Miến Điện, Nam Trung Quốc và Indô- Malaixia, đã giúp hệ động thực vật của nước ta rất phong phú, theo các nhà khoa học dự đoán Việt Nam có khoảng trên 12.680 loài thực vật, 276 loài thú, 828 loài chim, 258 loài bò sát, 5000 loài côn trùng, 82 loài ếch nhái, 3.109 loài cá... Nhưng hiện nay do nhiều nguyên nhân khác nhau làm cho nguồn tài nguyên ĐDSH đã và đang suy giảm.